

*Udu Lauljate Ringist
Udu Laulu-Muusika
Ringini*

*Uduküla laulu- ja pillikoori
lühike lugu*

Udu Lauljate Ringi ehk Uduküla laulukoori asutajaks ja ühtlasi koorijuhiks oli taluperenaine **Martha Vunderlich** Virumaa Undla valla Jõepere asundusest.

Martha Vunderlich (1900-1977, sündinud Riedel) kuulus oma ema poolt Lukkide suguvõsasse. Tema vanaisa Adolf Lukk – Järva-maa Peetri koguduse köster - ja klaverikunstnik Bruno Luki vanaisa, olid vennad. Martha Vunderlichi isa Carl Riedel oli Kulina mõisa-valitseja. Martha sai hariduse Tallinnas Johanna Rahvingi eragümnaasiumis. Ta sooritas kooli lõpetamisel ka nn suure eksami ja sai seega õpetaja kutse. Hiljem Rakveres elades andis ta eratunde - klaverimäng ja võõrkeeled.

Töötades Rakveres kaupmees Kristjan Tatriku äris kassapidajana, abiellus ta 1927. aastal sealse ärijuhi Villem Vunderlichiga (1895-1981). Paari aasta pärast asuti elama Jõepere külla Villem Vunderlichile kuulvasse asundustallu, mis paiknes Jõepere asunduse ja Uduküla piiril. Martha Vunderlich kasvas üles neli tütart, hoolitses majapidamise ning talutööde eest, täites selles osas sageli ka peremehe ülesandeid. Villem Vunderlich valiti kolm korda Undla vallavanemaks, mistõttu tal oma talu tarbeks aega napiks jäi.

Laulukoor alustas oma tegevust 1930. aasta sügisel Vunderlichide pooleliolevas asunikumajas, kus veel ei elatud. Rakverest oli kohale toodud Martha Vunderlichi emale kuulunud tiibklaver. Esimesed lauluproovid peeti talu köögis, mis oli küllalt avar mahutamaks nii klaverit kui ka lauljaid. Esialgu tulid kokku lähemad naabrid Udukülalt ja Jõepere asundusest, kuid lauljate arv suurenes järjest, ulatudes lõpuks neljakümneni. Lauljaid tuli ka Arukülalt, Valgma, Pariisi, Vasivere ja Järtu küladest. Kõige kaugemad olid Karitsalt - 6 kilomeetri kauguselt. Koori liikmeiks olid sulased ja teenijatüdrukud ümberkaudsetest küladest, ehitustöölised, Jõepere asundustalude rahvas ja Uduküla saunikud. Kooris ei olnud ühtegi perepoega ega peretütart lähikonna vanadest taludest. Nende uhkus ei lubanud neid sauna- ja teenijarahvaga ühes kooris laulda. Leidis isegi neid, kes koorijuhilt lausa küsisid: "Proua Vunderlich, kuidas te tahate niisuguste inimestega laulda?"

Koorile valiti kolmeliikmeline nõukogu. Koorivanemaks sai Eduard Tepper Udukülalt, kassapidajaks Vilhelmine Abetnego, samuti Uduküla elanik, ja kirjatoimetajaks Villem Vunderlich.

Koorivanema ülesandeks oli majanduslike asjade ajamine. Kassapidaja tegeles rahaliste küsimustega ja kirjatoimetaja hooleks oli paberlik asjaajamine.

Laulukoor registreeriti Eesti Lauljate Liidu liikmeks **Udu Lauljate Ringi** nime all. Liikmemaks oli 25 senti aastas igalt lauljalt. Koori rahaga telliti Eesti Lauljate Liidu poolt välja antud ajakirja Muusikaleht.

Koorile muretseti ka lipp. Lipu materjaliks oli tumelilla atlasseid. Lipu servadel olid laiad kollased triibud ja otsas kollased narmad. Kullavärviga olid lipule maalitud kannel ja kiri Udu Lauljate Ring. Kujundajaks ja teostajaks oli Villem Vunderlichi õetütar Benita Vomm-Mölder Rakverest. Lipuvalmistaja valmistas koorivanem Eduard Tepper. Kuna pika lipuvalmistamiseks oleks olnud tülikas laulupidudele sõita, siis tegi ta varda kahest osast kokkupandavana.

1931. aastal õmblesid ja tikkisid naised endale Kadrina kihelkonna rahvarõivad. Seelikuriie oli puuvillane, sest see oli odavam. Riie osteti ühiselt. Koorijuht ja üks koori liige - Helene Ellmann (Eelma) - sõitsid jalgratastega Rakveresse ja ostsid riide kogu koori jaoks välja. Kes ise tikkida-õmmelda ei osanud või kellel selleks aega polnud, sellele õmblesid teised koori liikmed. Ka koorijuhil kolmeaastasele tütrele Elsele õmmeldi rahvariideseelik.

Noodiraamatud osteti Tallinnast Taavet Mutsu raamatu-kauplusest. Samast laenutati näidendiraamatuid. Näidendite eest tuli maksta autorihonorari. Noote saadi ka Muusikalehest. Neid paljundas Villem Vunderlich šapirograafiga.

Pärast Vunderlichide maja valmimist sisustati selles üks tuba lauljate toana. Peale klaveri ja noodiriuli olid toas pikad pingid ja laud. Laes rippus suur valge kupliga petrooleumilamp. Pingid tegi koorivanem - puusepp ja vokitreial - Eduard Tepper. Ta valmistas ka koorijuhile kaks taktikeppi.

Koori proovid toimusid algul kaks korda nädalas teisipäeva ja reede õhtuti, hiljem ainult reedeti. Häälerühm, kes parajasti harjutas, seisis klaveri ääres. Teised lauljad istusid pinkidel ja mängisid doominod või teisi lauamänge või lugesid Muusikalehte. Viimast laenati lugemiseks ka koju kaasa. Mõnikord tantsiti pärast kooriharjutust või mängiti seltskondlikke mänge.

Koori repertuaaris olid X ja XI üldlaulupeo laulud ja veel hulk vaimulikke laule. Igal aastal korraldati vähemalt kaks suurt pidu. Need toimusid enamasti Neeruti koolimajas. Kavas oli segakoori kontsert,

laulumäng või näidend ja lõpuks tants. Kuna Neeruti koolil polnud klaverit, siis võeti Vunderlichide klaver koost lahti ja viidi hobusega Neerutisse.

Laulumänge etendati koori algusaastail. Laule saatis Martha Vunderlich klaveril. Hiljem õpiti enamasti näidendeid - lõbusaid rahvatükke. Ühe näidendi pealkiri oli "Põrgu ämm". Laulumänge ja näidendeid lavastas Villem Vunderlich. Ta oli Rakveres töötamise ajal osa võtnud Rakvere Rahvamaja Hariduse Seltsi näiteringi tööst ja omas mõningaid teadmisi näidendite lavastamise alal. Ta kirjutas ka ise näidendi "Kosilase õnnelik äpardus", mis suure menuga maha mängiti.

1936. aastal registreeriti Udu Lauljate Ring uuesti Eesti Lauljate Liidus **Udu Laulu-Muusika Ringi** nime all, sest nüüd tegutses laulukoori juures ka keelpillide orkester, mille organiseerijaks ja juhatajaks oli samuti Villem Vunderlich. Orkestris mängis 10 inimese ringis, nii mehi kui ka naisi, ikka nendesamade laulukoori liikmete hulgest. Pillideks olid mandoliinid, kitarrid ja balalaikad. Repertuaariks olid peamiselt vanad vene valsid. Mängiti numbrinootidest, mis Villem Vunderlichil endal olemas olid sellest ajast, kui ta Rakveres keelpillide orkestris mängis. Nüüd ta paljundas neid oma orkestri jaoks. Uduküla orkestri proovid toimusid lauluproovidega samal õhtul pärast kooriharjutust. Orkester mängis koori pidudel tantsuks.

Uduküla laulukoor käis kontserte andmas ka Kadrina kirikus. Ta võttis osa Kadrina I vaimulikust laulupäevast 10. juulil 1932 vabas õhus kirikumõisa rohuaia taga heinamaal nn "õpetaja lepiku" ääres. Laulmas käidi ka koduküla surnute ärasaatmisel.

Esimeseks laulupeoks, millest Uduküla laulukoor osa võttis, oli Virumaa laulupidu, mis peeti Narvas 1932. aasta suvel. Laulupeeliste rong väljus Kadrina jaamast öösel kell kolm. Lauljad tulid juba õhtul Vunderlichi juurde kokku. Õues levis koori lipp. Korrati veel laule ja siis mindi laudes 8 km kaugusel asuvasse Kadrina raudteejaama. Sõit Narva laulupeole oli koori liikmeile suureks elamuseks. Mõnele neist oli see koguni elu esimene rongisõit. Narvas käidi vaatamas ka Narva koske. "Siin on nii ilus, et siin võiks surra!" ütles üks lauljaist.

Käidi veel laulupäeval Paides, Väike-Maarjas 1939. aastal, võeti osa X ja XI üldlaulupeost Tallinnas. Kooris oli palju häid lauljaid ja koori kunstiline tase oli kõrge.

Koori viimane esinemine oli Kadrina laulupäeval 16. juunil 1940. Rahva meeleolu oli ärev. Järgmisel nädalal toimusid pöördelised sündmused Eesti Vabariigi elus.

Uduküla laulukoori tegevuse lõpetas nõukogude võim 1940. aasta suve lõpul. Koori 10. aastapäevani oli jäänud paar kuud. Laulukooril keelati esinemine. Koori arhiiv, lipp ning kassas olnud vähene raha tuli ära anda Undla vallamajja. Missugune oli nende asjade edasine saatus, ei ole teda.

Pärast nõukogude võimu taaskehtestamist 1944. aasta sügisel taheti konfiskeerida ka Vunderlichide klaver, kuna niisugune ese võis nõukogulike arusaamade kohaselt kuuluda ainult kulakliku majapidamise juurde. Klaveri päästis ühe kohaliku kommunisti, endise Uduküla laulukoori liikme eestkostmine, mis kinnitas, et see klaver oli kogu aja rahva teenistuses olnud.

Kadrina I vaimulik laulupäev 10. juulil 1932

Udu laulukoor oma edukatel aastatel. Martha Vunderlich keskel triibulises pluusis.

Udu Laulu-Muusika Ringi päris oma lipp. Villem Vunderlich tagareas paremalt esimene.

Mälestus Uduküla näitemänguseltskonnast.

Esikaane fotol Uduküla lauljad Paides laulupeol

1940. aasta Kadrina laulupäeva rongkäik. Esiplaanil Tapa laulukoor.

MARTHA, VILLEM JA ELSE VUNDERLICH I MÄLESTUSTE
PÕHJAL ÜLES KIRJUTANUD VAIKE KALIND
FOTOD ERAKOGUDEST
TOIMETANUD TIJU UUSKÜLA
Neeruti Seltsi Toimetised, A-518, Kadrina 2003

*Ostes käesoleva trükise, toetate Neeruti ja selle ümbruse
kultuuriloo talletamist, loodushoidlikku arengut ja Neeruti Seltsi,
mis nende jaoks on ellu kutsutud.*